

Asianro 899/02.02.00/2021

§ 67

Vapaa-aikalautakunnan talousarvion laadintaohjeet ja talousarviokehys vuoden 2022 talousarvioksi

Taluspäällikkö Esa Ilanti 2.9.2021:

Kaupunginhallitus päätti (31.5.2021 §177), että lautakunnille annetaan talousarvion 2022 valmistelun pohjaksi seuraavat ohjeet:

- lautakuntien talousarvion 2022 valmistelun alustava, ohjeellinen kehys on lautakuntakohtaisessa taulukossa esitetyn mukainen
- vuoden 2022 lautakunnittaista talousarviokehystä tarkennetaan tarvittaessa elo-syyskuussa koko kaupungin kehyslaskelman tarkentuessa.
- 30.8.2021 §10, Kaupunginhallitus hyväksyy esitetyn lautakuntakohtaisen talousarviokehysten vuodelle 2022. Elokuun tilannekuvan perusteella kehys mahdollistaa positiivisen tuloksen. Lautakuntien tulee talousarviovalmistelussaan huomioida kaupunginvaltuuston vuodelle 2022 hyväksymät sopeutustoimenpiteet.

Talousjohtaja Sanna Häkli 25.5.2021:

Talousarviokehyksessä kaupunginhallitus määrittelee reunaehdot lautakunnille talousarvion tekemiseksi. Reunaehdot perustuvat verottajan ja kuntaliiton ennusteisiin seuraavan vuoden tulojen osalta sekä arvioihin toiminnan ja talouden kehityksestä.

Kuntien talousarviosta ja -suunnitelmasta säädetään kuntalain 110 §:ssä. Kuntalain mukaan "valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien."

Raision kaupungin taloudellinen tilanne

Raision kaupungin alkuperäinen talousarvio vuodelle 2021 valmisteltiin -2,4 miljoonaa alijäämäiseksi. Taloussuunnitelmakaudelle 2021-2023 asetettiin alkuperäisessä talousarviossa neljän miljoonan euron sopeutustavoite. Kaupunginvaltuusto hyväksyi päätöksellään KV 12.4.2021 § 52 vuosien 2021-2023 tavoitteelliseksi sopeutusmääräksi 3,3 miljoonaa euroa. Vuodelle 2021 kohdistuvat sopeutustoimet huomioidaan vuoden 2021 talousarviossa talousarviomuutoksena. Vuoden 2022 sopeutustoimet kohdistetaan lautakunnittain tuotto-/kululajeille vuoden 2022 talousarvion valmistelussa ja vuoden 2023 sopeutustoimet vuoden 2023 talousarvion valmistelussa.

Raision kaupungin vuoden 2020 tilikausi muodostui 7,3 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Tilikauden tulokseen vaikuttivat olennaisesti valtion myöntämät koronatuot sekä parantuneet verotulot. Edellisvuonna, vuonna 2019, alijäämä oli 5,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 tulos oli 3,7 miljoonaa euroa alijäämäinen, vuoden 2017 tulos oli 2,2 miljoonaa euroa ylijäämäinen ja vuoden 2016 tulos oli 16,5 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Vuoden 2020 tilikauden positiivisella tuloksella taseen ylijäämäksi muodostui 17,1 miljoonaa euroa eli 702 euroa per asukas.

Ylijäämäisestä tuloksesta huolimatta tulee muistaa, että kertaluonteiset erät, kuten koronatuot ja satunnaiset tuotot, eivät muuta pitkän aikavälin tilannetta. Ilman valtion koronatuotia ja satunnaista erää kaupungin vuoden 2020 tilikauden tulos olisi ollut negatiivinen ja taseen kertynyt ylijäämä olisi entisestään pienentynyt. Kaupungin talous on edelleen rakenteeltaan alijäämäinen.

Tulevaisuudessa kaupungin palvelutuotannon suurimmat muutokset toiminnan ja talouden kannalta liittyvät mahdolliseen sote-uudistukseen sekä sivistystoimen palveluverkkouudistukseen. Kaupungin investoinnit kasvavat tällä vuosikymmenellä sekä sivistyskeskuksen palveluverkkoselvityksen edellyttämien toimenpiteiden, että E18-tiehankkeen johdosta merkittävästi.

Talouden tasapainottaminen, tuottojen ja kulujen tasapainon sekä talouden pitkäaikaisen tasapainon saavuttaminen on merkityksellistä, jotta voidaan turvata palvelutuotanto ja jotta voidaan mahdollistaa tulevaisuuden investointeja.

Tämänhetkisten taustatietojen valossa kaupungin vuoden 2021 tulos olisi toteutumassa alkuperäistä talousarviota paremmin. Tulosennuste toukokuun Kuntaliiton veroennuste ja viimeisin valtionosuuslaskelma huomioiden on 1,4 miljoonaa euroa. Ennustetta päivitetään ajantasaisesti, kun saadaan päivitettyä tietoa veroennusteista ja valtionosuuksista. Kuntaliiton seuraavat veroennusteet julkaistaan elokuun puolessa välissä.

Raision kaupungin vuoden 2022 talousarviokehityksen taustaoletukset

Vuoden 2021 talousarvion ja taloussuunnitelman 2022-2023 yhteydessä päätettiin vuosille 2021-2023 kohdistuvasta sopeuttamisesta. Kyseisen sopeuttamistyön tukemiseksi vuoden 2022 talousarvion laadinnan pohjana on perusteltua käyttää käyttötalouden kehityksessä samansuuntaisia perusteita koedellisten taloussuunnitelmavuosien 2022-2023 kanssa. On kuitenkin tarkoituksenmukaista suhteuttaa kokonaisuutta olemassa olevaan yleiseen kuntatalouden tilaan.

Sote-uudistusta koskevan voimaanpanolain on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2021. Koska tässä vaiheessa ei ole vielä tarkkoja tietoja Sote-uudistuksen taloussuunnitelmavuosille kohdistuvista vaikutuksista, ohjeellinen kehyspäätös tehdään ensin talousarviovuoden 2022 osalta, jotta keskus- ja toimialat voivat aloittaa talousarviovalmistelun 1.6.2021. Taloussuunnitelmavuosia koskeva kaupunkitasoinen tuloslaskelma päivitetään syksyn aikana.

Vuoden 2022 talousarvion ohjeellisessa kehityksessä oletuksena on tulojen kasvu 1,5 % ja menojen kasvu 1,5 %. Toimialojen tulee pyrkiä mahdollisimman pieneen kulukasvuun niiden kuluerien osalta, joita ei ole erikseen säädelty, jotta on mahdollista toteuttaa säädellyt (esim. hoitajamitoitus) ja välttämättömät toiminnalliset muutokset (esim. tarpeelliset järjestelmä-uudistukset). Vuodelle 2022 kohdistuu myös 1,288 miljoonan euron sopeuttamistoimet, jotka toimialojen tulee huomioida hyväksytyin sopeutusohjelman mukaisesti olemassa olevien tulojen ja menojen kasvun lisäksi.

Käyttötalouden kustannuksiin vaikuttaa toiminnallisten muutosten lisäksi kunta-alan palkkojen korotukset. Kunta-alan sopimus on voimassa 28.2.2022 saakka ja neuvottelut uusista sopimuksista käytäneen syksyllä 2021. Henkilöstöpalveluiden ohjeistuksen mukaisesti palkkojen korotusprosenttina käytetään 1,5 %. Prosenttia täsmennetään, kun uutta tietoa on saatavilla.

Raision kaupungin väkiluku jatkaa positiivista kasvua. Väkiluvun ennustetaan kasvavan vuosittain yhden prosentin. Näin ollen vuoden 2021 lopun väkilukuarvio on 24 651 asukasta ja vuoden 2022 lopun väkilukuarvio on 24 898 asukasta (v. 2020 24 407 as.).

Verotulot arvioidaan Kuntaliiton viimeisimmän verotuloennusteen (toukokuu 2021) perusteella. Kuntaliiton asiantuntijoiden mukaan verotuloennusteet ovat tässä vaiheessa vielä epävarmoja. Vuoden 2022 ansiotulojen odotetaan kasvavan. Vähennyksiin (esim. matkakulut, tulonhankkimiskustannukset) voi vielä tulla muutoksia. Kuntaliiton seuraavat veroennusteet julkaistaan elokuun puolella välissä. Silloin käytettävissä on tämänhetkisen tiedon mukaan myös Soten siirtymisen vaikutusten mukaiset ennusteet. Kunnan verotuloennustetta päivitetään ajantasaisesti.

Valtionosuudet arvioidaan Kuntaliiton ennakkollisten valtionosuuslaskelmien mukaisina. Valtakunnallisten valtionosuuslaskelmien muuttuessa myös kunnan valtionosuuksien määrää päivitetään ajantasaisesti.

Suomen hallituksen budjettiriihi on 7.-8.9.2021. Budjettiriihen päätöksistä aiheutuvat vaikutukset tulee huomioida toimialojen talousarvion laadinnassa mahdollisena kehysten ylityksenä ja/tai alituksena. Kehystä tarkennetaan elosyyskuussa.

Edellisten taustaoletusten valossa ja nykyisellä veroprosentilla 20,25 % vuoden 2022 kaupunkitasoinen tulos toteutuisi seuraavasti:

*TP2020, TAM2021 ja ennuste ovat mukana vertailua varten.

ENN2021:ssa mukana 0,738 M€ sopeutus, TAE2022:ssa 1,288 M€ sopeutus.

Lautakunnille annetaan alustava ohjeellinen kehys, jotta keskus-ten/toimialojen talousarviotyö voidaan aloittaa 1.6.2021 alkaen. Lautakunnit-taista kehystä tarkennetaan elosyyskuussa koko kaupungin kehysten tarken-tuessa.

Alustavaksi, ohjeelliseksi lautakuntakohtaiseksi raamiksi ehdotetaan seuraa-vaa:

Talousarvion valmistelu ja laadinta aloitetaan keskuksissa/toimialoilla kesä-kuun 2021 alussa toiminnan suunnittelun, merkittävien muutostarpeiden, ku-lukasvuarvioiden, investointitarpeiden ja muiden talousarvioon merkittävästi vaikuttavien erien osalta. Talousarvion valmistelussa tulee huomioida kau-punginhallituksen päätös ohjeellisesta kehyksestä. Kehystä tarkistetaan elosyyskuussa.

Toimialojen johtajat ja toimialojen talousvastaavat (talous- ja hallintopäälliköt) käyvät edellä mainitun valmistelun pohjalta talousarviokeskustelun talousjoh-tajan, kaupunginjohtajan ja kirjanpito-päällikön kanssa viikoilla 33-35. Talous-arviokeskustelua varten keskuksat koostavat lautakuntatasoisen kirjallisen yh-teenvedon palvelualueiden toiminnallisista ja taloudellisista muutoksista ver-rattuna vuoden 2021 talousarvioon.

Toimialat valmistelevat toiminnalliset ja taloudelliset näkökohdat huomioivat talousarvioehdotuksensa siten, että ne on käsitelty lautakunnissa syyskuun 2021 loppuun mennessä. Kaupunginhallituksen alaiset kokonaisuudet käsitel-lään varsinaisen kaupunginhallituksen talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Talousjohtaja Sanna Häkli ja kaupunginjohtaja Eero Vainio 25.8.2021:

Talousarviokehysten laadinnan tausta

Kaupunginhallitus hyväksyi kokouksessaan 31.5.2021 § 177 Talousarvio 2022 -laadintaohjeet, päätti lautakuntaohjeellisesta kehyksestä ja päätti, että vuoden 2022 lautakunnittaista talousarviokehystä tarkennetaan tarvittaessa elo-syyskuussa koko kaupungin kehyslaskelman tarkentuessa.

Talousarvionäkymät Raisiossa

Talousarvionäkymä tiivistetysti elokuun tilanteessa on, että vuonna 2022 verotulot kehittyvät positiivisesti, kaupungin toimintatuotot laskevat maan hallituksen päätösten seurauksena ja toimintamenot kasvavat muun muassa koronan hoidon, väestönkasvun ja hoitajamitoituksen noston seurauksena. Lisäksi kaupungissa on tarve vahvistaa digitalisaatiota ja kaupunkitasoisia prosesseja ja järjestelmiä.

31.5.2021 hyväksytyn Talousarvio 2022 -laadintaohjeen mukaisesti elokuussa on pidetty talousarviokeskustelut, joissa on käyty läpi palvelualueiden toiminnallisia ja taloudellisia muutoksia. Näköpiirissä olevat toimintaympäristömuutokset, toiminnan kehittämiskohteet ja palvelutuotannon välttämättömät toiminnalliset muutokset edellyttävät toteutuakseen aiempaa arvioitua enemmän resursseja. Eräitä ensi vuodelle kohdistuvia paineita ovat koronan hoito, väestönkasvusta seuraavat palvelutarpeen lisäykset sekä maan hallituksen päätöksistä seuraavat asiakasmaksutuottojen alenemiset. Tämän vuoksi kaupungin vuoden 2022 talousarvion kehyslaskelmaa on tarkoituksenmukaista päivittää.

Toukokuussa annetun ohjeellisen kehyksen verotuloarviona on käytetty Kuntaliiton senhetkistä verotuloennustetta. Ennakkotiedoista poiketen Kuntaliitto ei ole tätä päivitettyä kehystä laadittaessa julkaissut uutta veroennustetta, vaan sen arvioitu julkaiseminen tapahtuu tämänhetkisten tietojen mukaan elokuun lopussa. Tämän vuoksi verotulot ovat päivitettyssä kehyksessä samat kuin kevään kehyksessä. Verotulokehitys vaikuttaa olevan ennakoitua positiivisempi.

Raision kaupungin alkuperäisessä talousarviossa vuoden 2021 tilikauden alijäämäksi arvioitiin -2,4 miljoonaa euroa. Muutettu talousarvio 2021 on tällä hetkellä 1,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Kaupungin tulosenuste tämänhetkisillä tiedoilla on noin 2 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Päivitetty kehyslaskelma pohjautuu muutetun talousarvion, ennustetietojen ja palvelualueiden toiminnallisten muutosten tietoihin. Talousarviokeskusteluissa läpikäytyjen viranhaltijaesitysten toiminnallisten muutosten (sis. 1,5 % palkan korotusvara) yhteenlaskettu määrä on noin 10,4 miljoonaa euroa, josta sosiaali- ja terveystoimen osuus on noin 7,8 miljoonaa euroa. Kaupungin toimintakatteen kasvu muutettuun talousarvioon verrattuna olisi 10,4 miljoonaa euron lisäyksellä noin 7,6 prosenttia ja ennusteeseen verrattuna noin 7,5 prosenttia. Kaupungin TAE2022-tulos olisi kaikki muutostarpeet huomioiden -6,7 miljoonaa alijäämäinen.

Kaupungin toimintakuluja on jopa pakollista kasvattaa vuodelle 2022, mutta se tulee tehdä siten, että kaupungin tulos ei ole alijäämäinen.

Raamiehdotus tähtää positiiviseen tulokseen.

Nollatulokseen on mahdollista päästä elokuun tilannekuvan mukaan asettamalla sosiaali- ja terveyslautakunnalle neljän prosentin toimintakatteen kasvukatto muutettuun talousarvioon nähden ja antamalla kaupungin muille toiminnolle raami siten, että koko kaupungin toimintakate saa kasvaa 2,6 prosenttia ennusteeseen nähden. Näin on mahdollista saavuttaa ylijäämäinen tulos.

Lautakuntakohtaiseksi päivitetyksi talousarvioraamiksi ehdotetaan seuraavaa:

Raision kaupunki, lautakunnat		TAE2022		
Ulkoiset tuotot ja kulut, M€	Tuotot	Kulut	Netto	
Kaupunginhallitus				
Kh, konserni	2,0	-7,4	-5,4	
Kh, kaupunkikehitys	2,6	-2,0	0,6	
Lupalautakunta	0,8	-1,3	-0,5	
Infralautakunta	3,4	-22,1	-18,7	
Sivistyslautakunta	3,1	-36,0	-32,9	
Vapaa-aikalautakunta	0,6	-3,7	-3,1	
Sosiaali- ja terveyslautakunta	26,2	-107,3	-81,1	
Koko kaupunki	38,8	-179,9	-141,1	

Oheismateriaali 3 Talousarvio 2022 -laadintaohjeet.pdf

Päätösehdotus Sivistysjohtaja Leena Laakso

Vapaa-aikalautakunta keskustelelee vuoden 2022 talousarvion laadinnasta ja ohjeistaa talousarvion jatkovalmistelua.

Päätös

Vapaa-aikalautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

